

РЕЦЕНЗІЯ

на монографію П. В. Мироненка «Форма правління: політичні трансформації на зламі століть». — К.: Видавничий центр «Академія», 2014. — 220 с.

У рецензованій монографічній роботі П. В. Мироненка здійснено всебічний аналіз форми правління як базової категорії, яка набуває завершеного оформлення у процесі формування політичної системи суспільства. Зазначене дослідження має особливе значення для України, що належить до молодих постсоціалістичних держав перехідного типу потребує демократизації держави й суспільства, завершення конституційної реформи, подолання суперечностей застосування демократичних принципів, налагодження системної взаємодії влади й народу.

Упродовж останніх 20 років проблема еволюції форми правління перебуває в полі зору дослідників пострадянських країн. Вагомий вклад у її вивчення зробили російські вчені О. Автономов, О. Кутафін, М. Матузов, Р. Мухаєв, А. Саїдов, Б. Страшун, В. Чиркін, Е. Тадевосян. Серед українських вчених слід відзначити М. Баймуратова, А. Кудряченка, Ю. Барабаша, А. Георгіцу, М. Козюбру, М. Орзіха, В. Погорілка, Р. Павленка, О. Скрипнюка, Ю. Тодику, В. Шаповала, О. Ярмиша, С. Бостана, С. Серьогіну. Проаналізувавши праці названих вчених, П. В. Мироненко віднайшов нові суттєві аспекти у функціонуванні форми правління й дійшов вагомих теоретично і практично значимих висновків.

Демократична форма правління через сформовані у процесі розвитку людства інститути та процедури покликана забезпечувати зміни, спрямовані на підвищення ефективності функціонування державно-владних інфраструктури і механізмів. Багатьма дослідниками доведено, що трансформації форм правління можуть бути як позитивними, так і негативними. Надзвичайно складними є процеси їхньої демократизації на пострадянському просторі, оскільки на них впливають авторитарні методи управління, архаїчне мислення державних чиновників, бюрократизм, корупція та інші негативні чинники, які дісталися колишнім республікам у спадок від Радянського Союзу.

Вибір між президентською, парламентською та змішаною формами правління є характерною ознакою для країн, що здійснюють перехід від авторитаризму до демократії. Далеко не завжди цей процес відбувається в напрямі впровадження демократичних цінностей. Зокрема, спотво-

реного характеру набули багатопартійність, інститут президентства, судочинство, наявний серйозний дисбаланс у механізмі поділу влади. Відсутність сталих демократичних традицій у пострадянських країнах провокує реалізацію ідеї сильної влади за відсутності належного парламентського контролю, спотворює застосування конституційних норм, зумовлює невиконання демократичних правил і процедур.

До основних завдань, які автор поставив собі за мету з'ясувати у пропонуваній книзі, належать: осмислення поняття «форма державного правління» в контексті сучасних політичних трансформацій; визначення основних напрямів політологічного аналізу сутності форми правління; дослідження світового досвіду осмислення і еволюції форм правління із аналізом їхньої класифікації та особливостей забезпечення ефективності класичних і некласичних моделей здійснення державної влади; розкриття специфіки перехідних форм правління на постсоціалістичному просторі, включаючи східноєвропейські країни, Російську Федерацію і Республіку Білорусь, країни Центральної Азії; виявлення динаміки формування демократичної форми правління в сучасній Україні.

На особливу увагу заслуговує вдале застосування автором порівняльно-політологічного методу, що дозволив автору спів ставити досвід розвинених країн і країн, які перебувають на стадії демократизації. Окрім цього, автор зосереджує свій дослідницький потенціал на причинах і наслідках формування авторитаризму на пострадянському політичному просторі.

Загалом монографічне дослідження П. В. Мироненка є ґрунтовною науковою працею, яка є значним внеском до розуміння сучасних політичних процесів, що відбуваються у світі та в Україні. Дослідження цілком заслуговує схвалення і рекомендації до друку.

Гошовська Валентина Андріївна,

доктор політичних наук, професор, директор Інституту підвищення кваліфікації керівних кадрів Національної академії державного управління при Президентові України